

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
3073-13

meddelad i Stockholm den 12 december 2013

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

L

Ombud: Elinor Öhrling
Assistansbolaget
Box 1303
701 13 Örebro

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 28 februari 2013 i mål nr 7805-12, se bilaga

SAKEN

Assistansersättning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens dom och fastställer förvaltningsrättens dom. Försäkringskassan anför bl.a. följande. Av 106 kap. 24 och 25 §§ socialförsäkringsbalken följer att

Dok.Id 141058

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaförvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

DOM

Mål nr
3073-13

assistansersättning inte ska utgå för tid då den funktionshindrade bl.a. vistas i skola eller annan daglig verksamhet om det inte finns särskilda skäl. Eftersom skolan har huvudansvaret för att anordna skolskjutsen ska den tid som eleven reser till och från skolan anses ingå i den tid som eleven vistas i skolans verksamhet. Rätten till personlig assistans för tid i skola m.m. ska ses som ett komplement till annan lagstiftning och ska därmed inte träda in om annan huvudman har ansvaret. L har ett konstaterat hjälpbehov under resorna till och från skolan. Trots bl.a. kommunikationssvårigheter och fallrisk vistas och deltar hon i skolans pedagogiska verksamhet utan stöd av personlig assistans. Hjälpbehovet tillgodoses då av skolans resursperson. Hennes hjälpbehov under resorna till och från skolan ska också tillgodoses av kommunen. Det föreligger inga särskilda skäl för att utge assistansersättning för tid i skolan och därmed inte heller för resorna till och från skolan.

L bestrider bifall till överklagandet. Hon anför bl.a. följande. Med hänsyn till att hon är beviljad assistansersättning ska hennes hjälpbehov till fullo tillgodoses genom sådan ersättning. Hon har beviljats ledsagare med anledning av att skolan inte kan tillgodose hennes behov av hjälp under resorna på annat sätt. Det har även varit samma person som arbetat med henne på morgonen som varit hennes ledsagare under skolskjutsen. Hon har inte ansökt om assistansersättning under skoltid varför en prövning om att bevilja henne detta på grund av särskilda skäl aldrig har gjorts. Det kan inte uteslutas att hon hade kunnat bli beviljad assistansersättning under skoltid.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

L. är beviljad assistansersättning med stöd av 51 kap. socialförsäkringsbalken. Enligt 106 kap. 24 § 4 lämnas inte assistansersättning för tid då den funktionshindrade vistas i eller deltar i bl.a. barnomsorg och skola. Om det finns särskilda skäl kan, enligt 25 §, assistansersättning lämnas även under tid när den funktionshindrade deltar i sådan verksamhet.

DOM

Mål nr
3073-13

Högsta förvaltningsdomstolen gör följande bedömning.

Enligt skollagen (2010:800) är det kommunen som ansvarar för att anordna skolskjuts till och från skolan. Det åligger således kommunen att även ansvara för åtgärder som inte kan betraktas som utbildningsinsatser om dessa behövs för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Som kammarrätten har funnit finns det emellertid inget stöd i skollagen för att kommunens skyldighet att anordna skolskjuts även ska inbegripa insatser av den personliga karaktär som det är fråga om nu. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening bör därmed tid under resor till och från skolan inte likställas med tid då eleven vistas i skolan.

L. , rätt till assistansersättning under resan till och från skolan är således inte beroende av någon bedömning av särskilda skäl, utan ska avgöras med utgångspunkt i det behov av personlig assistans hon kan ha (jfr HFD 2011 ref. 62 [I]).

Försäkringskassans överklagande ska därför avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Karin Almgren, Eskil Nord, Anita Saldén Enérus och Thomas Bull.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Maria Norrman.

**KAMMARRÄTTEN I
GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM

2013-02-28
Meddelad i Göteborg

Mål nr 7805-12

KLAGANDE

L:

Ombud:
Elinor Öhrling
Assistansbolaget
Box 1303
701 13 Örebro

MOTPART

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten/Göteborg
405 12 Göteborg

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Göteborgs dom den 12 oktober 2012 i mål
nr 13371-11, se bilaga A

SAKEN

Assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Med bifall till överklagandet förklarar kammarrätten L

berättigad till assistansersättning för tid under resor till och från
skolan. Målet visas åter till Försäkringskassan för erforderliga åtgärder.

YRKANDEN M.M.

L yrkar att hon ska beviljas assistansersättning
under hennes skolskjuts till och från skolan med i genomsnitt 4,5 timme per
vecka och anför i huvudsak följande. Hon har beviljats insatsen ledsagarser-
vice under skolresor med stöd av lagen (1993:387) om stöd och service till
vissa funktionshindrade, LSS, och inte med stöd av skollagstiftningen. In-

Dok.Id 242577

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1531 401 50 Göteborg	Stora Nygatan 21	031-732 74 00 E-post: kammarratten.goteborg@dom.se www.kammarratten.goteborg.se	031-732 76 00	måndag – fredag 08:00-16:00

satsen har beviljats eftersom hon till följd av sin funktionsnedsättning är i behov av såväl kontinuitet som att den hjälp hon får ges av så få personer som möjligt. Det är samma person som är hennes personliga assistent hemma som sedan åker med henne i egenskap av ledsagare till och från skolan. Hennes hjälpbehov i detta avseende ska därmed tillgodoses genom assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken.

Försäkringskassan anser att kammarrätten ska avslå överklagandet och anför i huvudsak följande. L _____ är beviljad assistansersättning all vaken tid förutom för tid i skolan och för resor till och från skolan. Av kommunens utredning och beslut om ledsagarservice framgår att det är en av L _____ personliga assistenter som tjänstgör som ledsagare i samband med skolresor. Hennes behov av stöd i samband med resor till och från skolan är därmed tillgodosett. Likaså är hennes behov av kontinuitet och hjälp av ett fåtal personer tillgodosett genom kommunens beslut om ledsagning. Kommunen har alltså tagit sitt ansvar som huvudman för verksamheten genom beslutet om ledsagning i samband med skolresor och behovet av stöd är därmed tillgodosett genom annat samhällsstöd.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

I målet är ostridigt att L _____ är i behov av stöd och hjälp under sina resor till och från skolan. Frågan är i stället genom vilken lagstiftning hennes behov ska tillgodoses.

L _____ menar att behovet ska tillgodoses genom assistansersättning medan Försäkringskassan anser att behovet ska tillgodoses genom skollagstiftningen eftersom hon under resor till och från skolan ska anses vistas i skolan samt att det inte framkommit särskilda skäl att bevilja assistansersättning under tid hon vistas i skolan. Därtill menar Försäkringskassan att behovet tillgodoses genom att kommunen i egenskap av huvud-

man för skolan har beslutat att bevilja henne ledsagarservice under dessa resor.

Kammarrätten gör följande bedömning.

Det står klart att L, _____ funktionshinder medför att hon har ett behov av hjälp och stöd under skolresor. Utredningen ger enligt kammarrättens mening även stöd för att denna hjälp bör ges av endast ett begränsat antal personer som känner henne och förstår hennes uttryckssätt samt att det är fråga om en insats i assistansliknande former (jfr HFD 2011 ref. 62).

Som huvudregel är det huvudmannen för skolan som ansvarar för att anordna skolskjuts, om sådan behövs med hänsyn till t.ex. elevens funktionshinder. Det finns emellertid inget stöd i skollagstiftningen för att i skyldigheten att anordna skolskjuts även inbegripa insatser av den personliga karaktär som det nu är fråga om. Inte heller kan enligt kammarrättens mening tiden under skolresorna jämföras med tid då en elev vistas eller deltar i skolan. Av detta följer att det i första hand inte åligger huvudmannen för skolan att tillgodose L, _____ behov i aktuellt avseende.

L, _____ är beviljad assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken, vilket innebär att hennes behov av stöd och hjälp i assistansliknande former i första hand ska tillgodoses genom denna lag och inte med stöd av LSS, som i ett sådant fall normalt endast blir aktuell att tillämpa när det är fråga om tillfälligt utökade behov av assistans. L, _____

behov av stöd och hjälp under skolresor är inte ett sådant tillfälligt behov som ska tillgodoses genom LSS. Av det nu anförda följer att Li, _____ behov av stöd och hjälp under skolresor ska tillgodoses inom ramen för assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken. Den omständigheten att kommunen har beviljat henne ledsagarservice under skolresor med stöd av LSS föranleder ingen annan bedömning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Ingvar Johansson

Ewa Mårdberg
referent

Carina Gester

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**
Avdelning 2

DOM
2012-10-12
Meddelad i
Göteborg

Mål nr
13371-11
Enhet 2:2

KLAGANDE

L.,

Ombud: Elinor Öhrling
Assistansbolaget
Box 1303
701 13 Örebro

MOTPART

Försäkringskassan, Processjuridiska enheten/Göteborg
405 12 Göteborg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans beslut den 19 oktober 2011, diariennr 043042-2011

SAKEN

Assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken (2010:110), förkortad SFB

DOMSLUT

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 165735

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 53197 400 15 Göteborg	Sten Sturegatan 14	031 - 732 70 00 E-post: forvaltningsrattenigoteborg@dom.se	031 - 711 78 59	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Försäkringskassan har beslutat att inte bevilja L

utökad assistansersättning med fyra och en halv timme för ledsagning i skoltaxi. Beslutet motiverades i huvudsak enligt följande. Funktionshindrade med behov av särskilt stöd i skolan ska få tillgodosett behovet inom ramen för skolans verksamhet. Eftersom resor till och från skolan räknas som skoltid är det skolhuvudmannen som ska tillgodose L . hjälpbehov under skolskjutsen.

YRKANDEN M.M.

L överklagar beslutet och yrkar att hon ska beviljas utökad assistansersättning med fyra och en halv timme per vecka för ledsagning i skoltaxi. Hon anför bl.a. följande. I dagsläget är hon beviljad ledsagning i skolbussen till och från skolan. Hon har diagnoserna djup utvecklingsstörning, autistiskt syndrom samt medicinskt terapiresistent epilepsi. Hon kan inte tala och är okontrollerbar vid utbrott. Hon får små anfall dagligen och ett par större anfall i veckan. Anfallen ökar fallrisken. På grund av funktionshindren är hon under skoltransporterna i behov av en begränsad grupp av personer som känner henne väl och som har ingående kunskaper om hennes hjälpbehov. I skolan finns en resursperson som tillgodoser hjälpbehoven under skoltid. – Som stöd för yrkandet hänvisas till kammarrätten i Göteborgs dom den 23 februari 2006 (mål nr 2254-05). Där prövades frågan om skolans ansvar för hjälp under resa till och från särskola. I målet uttalades bl.a. följande. Behovet av hjälp och stöd under skolresorna är inte kopplat till resesituationen som sådan, utan till elevens hälsotillstånd och funktionshinder. Skollagstiftningen ger inte stöd för att i skyldigheten att anordna skolskjuts även inbegriper insatser av den personliga karaktär som var fråga i målet. De insatser som eleven har behov av under resa i skoltaxi ska tillgodoses inom ramen för LSS.

Försäkringskassan anser att överklagandet ska avslås.

DOMSKÄL*Tillämpliga bestämmelser*

Det framgår av 18 kap. 30 § skollagen (2010:800) bl.a. att elever i gymnasiesärskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts inom hemkommunen från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. Det är elevens hemkommun som anordnar utbildningen som ska ombesörja att skolskjuts anordnas.

Det framgår av 106 kap. 24-25 §§ SFB (2010:110) bl.a. att assistansersättning inte lämnas för tid den funktionshindrade vistas eller deltar i skolan. Om det finns särskilda skäl kan assistansersättning lämnas även under den tid när den funktionshindrade deltar i skolverksamhet.

Utredningen i målet

Av Försäkringskassans utredning framgår bl.a. följande. L har en djup utvecklingsstörning, autistiskt syndrom samt en medicinskt terapiresistent epilepsi. Hon får dagligen små anfall och ett par större anfall i veckan, främst nattetid. Anfallen varar mellan en till två minuter. Hon har provat ett flertal olika mediciner, men epilepsin är trots behandling svårkontrollerad. Utvecklingsmässigt ligger hon mellan ett till tre års ålder. På grund av den låga utvecklingsnivån och epilepsin har hon ett-dygnet-runt-behov av omvårdnad och aktiv tillsyn. Eftersom hon inte kan kommunicera har hon stora svårigheter med att göra sig förstådd och behöver därför hjälp av någon som känner till hennes uttryckssätt. Li är beviljad assistansersättning sedan 2004, och vid tiden för ansökan var hon beviljad ersättning om 2 379 timmar per halvår. Hon bor på ett familjehem och familjehemmamman är hennes personliga assistent. Hon åker med skoltaxi till gymnasiesärskolan fem dagar i veckan. Varannan helg är hon på korttids. Eftersom L inte kan åka ensam i taxin vid resorna till korttids åker assi-

stenten med. Beräknad tid, en timma och femton minuter per vecka. Hon bedöms inte vara i behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om henne.

Förvaltningsrättens bedömning

Det är ostridigt i målet att L , som är beviljad personlig assistans, har behov av stöd under resor till och från hemmet och gymnasiesärskolan. Fråga i målet är om hon ska beviljas utökat antal assistanstimmar för ledsagning i skoltaxi.

L är sedan tidigare beviljad skolskjuts med ledsagning, vilket anordnas av Lilla Edets kommun med stöd av skollagen. Försäkringskassan har avslagit ansökan om utökat antal assistanstimmar med motiveringen att skolskjutsen ingår i skoltiden och därför ansvarar skolan för att tillgodose hjälpbehovet under skolskjutsen. L har ifrågasatt Försäkringskassans bedömning om att hon under skolskjutsen ska anses vistas i skolan. Hon menar att tiden i skolskjutsen respektive tiden i skolan är två skilda situationer, varför de inte ska likställas.

Första frågan förvaltningsrätten har att ta ställning till är om L ska anses vistas i skolan under skolskjutsen.

Det framgår av förarbetena (prop. 1995/96:146 s 15 ff.) att bestämmelserna om personlig assistans enligt 51 kap. SFB ska ses som ett komplement till annan lagstiftning och inte träda in om annan huvudman har ansvaret. Personlig assistans ska inte ersätta de skyldigheter skolhuvudmannen har. Enligt skollagen är det skolhuvudmannen, kommunen, som ansvarar för att anordna skolskjuts till och från skolan. Det åligger således skolhuvudmannen att även ansvara för åtgärder som inte kan betraktas som utbildningsinsatser om dessa behövs för att eleven skall kunna delta i undervisningen. Eftersom skolan har huvudansvaret för att anordna skolskjutsen ska den tid

som L reser till och från skolan, enligt förvaltningsrättens mening, anses ingå i den tid hon vistas i skolans verksamhet. Tiden i skolskjutsen och tiden hon vistas eller deltar i skolans verksamhet utgör således inte två skilda situationer utan faller under samma skolhuvudmannansvar. Om det finns särskilda skäl kan emellertid assistansersättning beviljas även för tiden eleven vistas i skolan.

Andra frågan i målet är således om det finns särskilda skäl att bevilja L assistansersättning även under tiden hon åker skolskjuts.

Exempel på fall där särskilda skäl kan anses föreligga nämns i förarbetena (prop.1995/96:146 s.15 ff.). Det kan handla om situationer där den enskildes funktionshinder skapar särskilda svårigheter att kommunicera med andra än sin/sina personliga assistenter eller där det med hänsyn till den funktionshindrade personens hälsotillstånd är viktigt att den personliga assistenten finns till hands. Det kan också finnas situationer där funktionshindret gör det särskilt angeläget att den assistensberättigade har ett starkt begränsat antal personer knutna till sig.

Det är den sökande som ska styrka att han eller hon uppfyller förutsättningarna för att beviljas förmånen, dvs. det är L som ska visa att det finns särskilda skäl. Av utredningen i målet framgår bl.a. följande. L har ett konstaterat hjälpbehov under resorna till och från skolan. Hon får dagligen ett par mindre anfall, medan de större anfallen kommer ett par gånger i veckan, främst nattetid. Anfallen varar mellan en till två minuter. Vidare har hon svårt att kommunicera och är okontrollerbar vid utbrott. Under skoltid tillgodoses hjälpbehoven av skolans resursperson. Trots bl.a. kommunikationssvårigheterna och fallrisken vistas och deltar L i skolans pedagogiska verksamhetsdelar utan stöd av personlig assistans. Utredningen i målet ger således inte stöd för att L, särskilt under skolskjutsen, skulle vara i ett större behov av en begränsad grupp av personer med ingående kunskaper om henne, än hon är i skolan. Det finns heller inte

underlag som styrker att hjälpbehoven skulle gå utöver den hjälp och stöd hon i dagsläget är beviljad i form av ledsagningen i skolbussen, vilken tillgodoses av kommunen med stöd skollagstiftningen. – Vid en sammantagen bedömning finner förvaltningsrätten det inte styrkt att det finns särskilda skäl att bevilja L personlig assistans vid ledsagning i skoltaxi. Det saknas därför förutsättningar att bevilja henne utökad assistansersättning med fyra och halv timme i veckan. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3104/1B)

Maria Jolfors Detert
Rådman

I avgörandena har även nämndemännen Jonas Hellsten, Valborg Karlsson
Alice Lundgren deltagit

Föredragande i målet har varit förvaltningsrättsnotarien Anneli Hyökki.